

**ПЛАН И ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА
ЗА ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ ТЕХНИЧАР ВАЗДУШНОГ САОБРАЋАЈА**

СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ, ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА

1. **Назив квалификације:** Техничар ваздушног саобраћаја
2. **Сектор - подручје рада:** Саобраћај
3. **Ниво квалификације:** IV
4. **Сврха квалификације:** Земалско опслуживање ваздухоплова на ваздухопловном пристаништу и планирање и припрема лета.
5. **Начин стицања квалификације:** Квалификација се стиче након успешног завршеног процеса средњег стручног образовања.
6. **Трајање:** Програм средњег стручног образовања за стицање квалификације траје четири године.
7. **Начин провере:** Достигнутост исхода програма средњег стручног образовања се проверава на матурском испиту који спроводи средња школа.
8. **Заснованост квалификације:** Квалификација се заснива на опису рада, циљевима стручног образовања и исходима стручног образовања. Права, обавезе и дужности Техничара ваздушног саобраћаја садржани су у документима EASA - LAPL - PPL - Part - FCL, ICAO АНЕКС 1, АНЕКС 2, АНЕКС 3, АНЕКС 4, АНЕКС 6, АНЕКС 14, АНЕКС 16, АНЕКС 18, АНЕКС 19 и ICAO doc. 9476 (AN/927), Закону о ваздушном саобраћају, Закону о облигационим и основама својинско правних односа у ваздушном саобраћају и другим подзаконским актима.

8.1. Опис рада

Дужности - стручне компетенције:

- Врши послове диспечера саобраћаја;
- Врши послове контролора опслуге ваздухоплова, путника и ствари;
- Врши послове припреме и планирања лета;
- Врши послове балансирања ваздухоплова;

Дужности - стручне компетенције	Задачи - јединице компетенција
Вршење послова диспетчера саобраћаја	<ul style="list-style-type: none"> - планира и додељује паркинг позиције према типу ваздухоплова и расположивости, - планира, одређује, координира и издаје налоге за рад аеродромском особљу, - координира рад са службом контроле летења користећи прописану фразеологију, - читање, попуњавање и разумевање документације и процедура.
Вршење послова контролора опслуге ваздухоплова, путника и ствари	<ul style="list-style-type: none"> - координира и контролише активности прихвата, отпреме и опслуге ваздухоплова на паркинг позицији, - координира и контролише активности прихвата и отпреме путника, - координира и контролише активности прихвата и отпреме ствари, - спречава нерегуларности или сведе на минимум евентуална кашњења, оштећења и сл. у случају нерегуларности током активности прихвата, отпреме и опслуге, - читање, попуњавање и разумевање документације и процедура.
Вршење послова припреме и планирања лета	<ul style="list-style-type: none"> - читање ваздухопловних карти, - провера радио везе, - одређивање оптималне руте, - прибављање и попуњавање потребне документације за одвијање лета, - прикупљање потребних метеоролошких информација, - пријем и контрола навигационог плана лета.
Вршење послова балансирања ваздухоплова	<ul style="list-style-type: none"> - израда листе оптерећења ваздухоплова, - израда листе баланса ваздухоплова, - израда и издавање инструкције за утовар пртљага, робе и поште, - слање поруке о оптерећењу ваздухоплова након полетања, - читање, попуњавање и разумевање документације и процедура.

8.1.1. Екстремни услови под којима се обављају дужности:

- механичке опасности (ротирајући и покретни делови, кретање возила или опреме за рад, експлозије и пожари...);
- опасности које се појављују у вези са карактеристикама радног места (опасне и грубе површине, избочени делови конструкција ваздухоплова и опреме, рад на висини...);
- штетности које настају или се појављују у процесу рада (хемијске штетности - опекотине, тровање и сл, физичке штетности - бука, вибрације и сл, климатски утицаји рад на отвореном, високе или ниске температуре, удари ветра и сл.);
- штетности везане за организацију рада (рад у сменама, рад ноћу, приправност за случај интервенција и сл.).

8.1.2. Изложеност ризицима при обављању дужности:

- ризици од различитих професионалних обољења, нпр. поремећај вестибуларног апарата, хипоксија, хронична акустичка траума, механичке повреде...;
- ризици који проистичу из психичких и психофизиолошких напора који се узрочно везују за радна места и послове које запослени обавља (телесна напрезања, стрес, одговорност у примању и преношењу информација, одговорност за брзе измене радних процедура и сл.);
- ризици које проузрокују друга лица (конфликтне ситуације, рад са странкама, насиље...).

8.2. Циљеви стручног образовања:

Циљ стручног образовања за квалификацију ТЕХНИЧАР ВАЗДУШНОГ САОБРАЋАЈА је оспособљавање лица земаљско опслуживање ваздухоплова на ваздухопловном пристаништу и планирање и припрему лета. Неопходност сталног прилагођавања променљивим захтевима тржишта рада, потребе континуираног образовања, стручног усавршавања, развој каријере, унапређивања запошљивости, усмерава да лица буду оспособљавана за:

- примену теоријских знања у практичном контексту;
- примену сигурносних и здравствених мера у процесу рада;
- примену мера заштите животне средине у процесу рада;
- тимски рад;
- употребу информатичке технологије у прикупљању, организовању и коришћењу информација у раду и свакодневном животу;
- преузимање одговорности за властито континуирано учење и напредовање у послу и каријери;
- препознавање пословних могућности у радној средини и ширем социјалном окружењу.

8.3. По завршеном програму образовања, лице ће бити у стању да:

Стручне компетенције	Знања	Вештине	Способности и ставови
По завршеном програму образовања лице ће бити у стању да:			
Врши послове диспетчера саобраћаја	<ul style="list-style-type: none"> - познаје регулативу која се односи на рад аеродромских служби, - познаје стандарде квалитета услуге, - разликује ваздухопловне информативне публикације, - разликује приручнике за земаљско опслуживање, - разликује елементе аеродромског комплекса, - препознаје начине обележавања, - препознаје начине заштите животне средине, - познаје рад служби на аеродрому, - познаје правила кретања ваздухоплова, возила, опреме и лица по оперативним површинама, - распознаје начине комуникације у ваздушном саобраћају, - разликује сигнале службе аеродромске контроле летења, - познаје процедуре службе контроле летења, - наведе поступке у случају ванредних ситуација, - познаје услове за превоз путника и ствари, - познаје процедуре прихвата, отпреме и опслуге ваздухоплова, - познаје процедуре прихвата и отпреме ствари, - познаје врсте нерегуларности у ваздушном саобраћају - препознаје врсте порука и докумената у ваздушном саобраћају, - разуме неопходност примене мера безбедности приликом рада на аеродрому - познаје основне конструкцијске елементе ваздухоплова, системе, опрему, прикључке и светла на ваздухоплову, 	<ul style="list-style-type: none"> - контролише примену регулативе и процедура из области ваздушног саобраћаја, - поступа по процедурама рада поштујући стандарде квалитета услуга, - користи ваздухопловне информативне публикације, - користи приручнике за земаљско опслуживање, - планира и додељује паркинг позиције према типу ваздухоплова и расположивог броја паркинг позиција на пристанишној платформи, - планира и додељује излазе / улазе пристанишне зграде за прихват и отпрему путника, - рукује системом за обавештавање на аеродрому - FIDS, - планира, одређује, координира и издаје налоге за рад аеродромском особљу, - координира и прати кретање ваздухоплова, возила, опреме и лица по оперативним површинама, - користи системе за пренос података и порука: SITA, DCS, DATALINK и друге системе, - врши комуникацију путем радиотелефоније придржавајући се правила добре комуникације, - комуницира са службама земаљског опслуживања, аеродромским и ваздухопловним службама, - поступа у складу са процедурама службе аеродромске контроле летења, - координира рад са аеродромском службом контроле летења и осталим организационим јединицама службе контроле летења, користећи прописану фразеологију, - користи приручнике са информацијама о летовима, - контролише реализовање реда летења, - спречава нерегуларности или сведе на минимум евентуална кашњења, оштећења и сл. у случају нерегуларности, - чита и разуме поруке и документа у ваздушном саобраћају, - примењује безбедносне мере, - координира рад са надлежним службама у ванредним ситуацијама. 	<ul style="list-style-type: none"> - савесно, одговорно и уредно обавља поверене му послове; - поседује и развија когнитивну флексибилност; - поседује способност анализирања података и доношења одлука; - користи логику и расуђивање при идентификацији предности и слабости различитих приступа и решења; - доноси одлуке при решавању комплексних проблема; - користи емоционалну интелигенцију у односима са људима; - поседује организаторске способности; - поседује развијене способности за тимски рад; - поседује способност фокусирања на захтеве и задовољство клијената; - поседује вештину преговарања; - примењује нове технологије у раду; - ради на креирању нових врста услуга у складу са савременим технологијама; - позитивно се односи према примени заштитних мера на радном месту; - испољава позитиван однос према значају функционалне и техничке исправности опреме и средстава за рад; - ефикасно организује време; - испољава позитиван однос према професионално - етичким нормама и вредностима; - савесно прати важеће стандарде и прописе који се примењују у ваздухопловству; - познаје сопствене могућности и

<p>Врши послове контролора опслуге ваздухоплова, путника и ствари</p>	<ul style="list-style-type: none"> - познаје регулативу која се односи на рад аеродромских служби, - познаје стандарде квалитета услуге, - разликује ваздухопловне информативне публикације, - разликује приручнике за земаљско опслуживање, - разликује елементе аеродромског комплекса, - препознаје начине обележавања, - препознаје начине заштите животне средине , - познаје рад служби на аеродрому, - познаје правила кретања ваздухоплова, возила, опреме и лица по оперативним површинама, - познаје процедуре прихвата, отпреме и опслуге ваздухоплова, - познаје процедуре прихвата и отпреме ствари, - препозна захтеве авио компанија у погледу услуга које пружа аеродром, - распознаје начине комуникације у ваздушном саобраћају, - разликује сигнале службе аеродромске контроле летења, - познаје процедуре службе контроле летења, - наведе поступке у случају ванредних ситуација, - познаје услове за превоз путника и ствари, - познаје врсте нерегуларности у ваздушном саобраћају, - препознаје врсте порука и докумената у ваздушном саобраћају, - разуме неопходност примене мера безбедности приликом рада на аеродрому, - познаје основне конструкцијске елементе ваздухоплова, системе, опрему, прикључке и светла на ваздухоплову, - наведе карактеристике ваздухоплова у погледу прихвата и отпреме, - наведе потребну опрему у зависности од типа ваздухоплова и процедура авио компанија, - разликује масе ваздухоплова и ограничења приликом расподеле оптерећења у ваздухоплову, - објасни утицај положаја тежишта на управљивост ваздухоплова. 	<ul style="list-style-type: none"> - контролише примену регулативе и процедура из области ваздушног саобраћаја, - поступа по процедурама рада поштујући стандарде квалитета услуга, - користи ваздухопловне информативне публикације, - користи приручнике за земаљско опслуживање, - поступа у складу са процедурама службе аеродромске контроле летења, - координира рад са надлежним службама у ванредним ситуацијама, - утврђује спремност позиције и аеродромске опреме за прихват, отпрему и опслугу ваздухоплова, - координира и прати кретање ваздухоплова, возила, опреме и лица по паркинг позицији, - организује, врши и контролише прихват, отпрему и опслуживање комерцијалног лета укључујући и VIP протокол, - организује, врши и контролише прихват, отпрему и опслуживање техничког лета, - организује, врши и контролише прихват, отпрему и опслуживање амбулантног лета, - врши комуникацију са посадом ваздухоплова, - даје одобрење посади ваздухоплова за почетак искрцавања путника, - даје одобрење надлежним службама за почетак укрцавања путника, - спроводи контролу укрцавања / искрцавања путника, - по завршеном утовару терета визуелно проверава да ли ваздухоплов утоварен у складу са датом инструкцијом за утовар, - попуњава извештај у случају неусклађености распореда терета и инструкције за утовар, - контролише поступак одлеђивања / заштите од залеђивања, - упозорава капетана да постоје наслага снега и леда на површинама у случају да посада жели да полети, - користи системе за пренос података и порука: SITA, DCS, DATALINK и друге системе, - врши комуникацију путем радиотелефоније придржавајући се правила добре комуникације, - врши комуникацију са службама земаљског опслуживања, аеродромским и ваздухопловним службама, - спречава нерегуларности у раду, - чита и разуме поруке и документа у ваздушном саобраћају, - примењује безбедносне мере. 	<p>способности чиме умањује ризике људског фактора у ваздухопловству.</p>
---	--	--	---

<p>Врши послове припреме и планирања лета</p>	<ul style="list-style-type: none"> - познаје регулативу у вези са планирањем и извршењем лета, - познаје земаљске оперативне процедуре, - познаје стандарде квалитета услуге, - познаје рад служби на аеродрому, - познаје фразеологију која се користи у радио - комуникацији између службе контроле летења и ваздухоплова, - разуме поруке службе контроле летења, - познаје процедуре службе контроле летења, - познаје процедуре у случају ванредних ситуација, - препознаје инструменте ваздухоплова и њихов начин рада и одржавања, - познаје утицај ветра на параметре лета, - познаје основне системе ваздухоплова, - разуме утицај тежишта на карактеристике лета ваздухоплова, - препознаје врсте облака, - разликује метеоролошке појаве и њихов утицај на извршење лета, - разликује висине у ваздухопловству, - разликује масе ваздухоплова, - разуме утицај људског фактора на планирање и извршење лета, - познаје процедуру у случају губитка опште навигације. 	<ul style="list-style-type: none"> - ажурира и користи ваздухопловне информације и публикације, - прикупља потребне податке за израду навигационе припреме лета, - прорачунава основне параметре лета, - попуњава навигациони план лета, - чита метеоролошке карте, - чита метеоролошке извештаје, - прима и прослеђује извештаје након извршеног лета, - примењује земаљске оперативне процедуре, - очитава и користи податке са основних инструмената ваздухоплова, - коригује параметре лета на основу података о ветру, - користи фразеологију у радио - комуникацији неопходну за извршење лета, - користи ваздухопловне карте, - уцртава елементе лета на ваздухопловним картама, - израђује навигациону припрему за лет, - контрола и прослеђивање навигационог плана лета. 	
<p>Врши послове балансирања ваздухоплова</p>	<ul style="list-style-type: none"> - познаје регулативу која се односи на рад аеродромских служби, - познаје стандарде квалитета услуге, - разликује ваздухопловне информативне публикације, - разликује елементе аеродромског комплекса, - познаје рад служби на аеродрому, - познаје правила кретања ваздухоплова, возила, опреме и лица по оперативним површинама, - распознаје начине комуникације у ваздушном саобраћају, - наведе поступке у случају ванредних ситуација, - познаје услове за превоз путника и ствари, - познаје процедуре прихвата, отпреме и опслуге ваздухоплова, - познаје процедуре прихвата и отпреме ствари, - познаје врсте нерегуларности у ваздушном саобраћају, - препознаје врсте порука и докумената у ваздушном саобраћају, - разуме неопходност примене мера безбедности приликом рада на аеродрому, - познаје основне конструкцијске елементе ваздухоплова, системе, опрему, - наведе опрему за руковање теретом у ваздухоплову, - разликује масе ваздухоплова и ограничења приликом расподеле оптерећења у ваздухоплову, - познаје утицај положаја тежишта на карактеристике лета ваздухоплова. 	<ul style="list-style-type: none"> - контролише примену регулативе и процедура из области ваздушног саобраћаја, - поступа по процедурама рада поштујући стандарде квалитета услуга, - користи ваздухопловне информативне публикације, - користи системе за пренос података и порука: SITA, DCS, DATALINK и друге системе, - врши комуникацију путем радиотелефоније придржавајући се правила добре комуникације, - комуницира са службама земаљског опслуживања, аеродромским и ваздухопловним службама, - чита и разуме поруке и документа у ваздушном саобраћају, - примењује безбедносне мере, - координира рад са надлежним службама у ванредним ситуацијама, - израда листе оптерећења ваздухоплова, - израда листе баланса ваздухоплова, - израда и издавање инструкције за утовар пртљага, робе и поште, - слање поруке о оптерећењу ваздухоплова по полетању. 	